

УДК 81'253:800. 866.:004=83=20

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗАПОЗИЧЕНИХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ

*Левітін Т. Л., викл.**Кременчуцький державний політехнічний університет імені Михайла Остроградського**Адреса: 39614, м. Кременчук, вул. Першотравнева, 20**E-mail: timur717@list.ru*

Статья посвящена терминам как объекту перевода. Рассматривается связь компьютерных терминов с процессом заимствования, а также рассматриваются способы отображения заимствованных из английского языка компьютерных терминов при переводе на украинский язык.

Ключевые слова: термин, перевод, заимствование, отображение.

The article deals with the terms as an object of translation. This research describes the relations between computer terms and the process of borrowing. There are described the ways of interpreting computer terms borrowed from English when translating into Ukrainian.

Key words: term, translation, borrowing, interpretation.

Вступ. XXI століття ознаменувалося для світу прискореними темпами науково-технічного прогресу, для української мови – появою величезної кількості нової лексики, яка принесла з собою нові семантичні компоненти, значно збагативши українську мову, для англійської мови – появою морфологічно та семантично нових лексичних одиниць. Цей процес був зумовлений розвитком політичних, економічних та культурних зв'язків України з іншими державами, розвитком світових комп'ютерних технологій. Саме ці факти і викликають нашу зацікавленість у способах виникнення та відтворення запозичених термінів українською мовою.

Як правило, переклад термінів становить труднощі для перекладача, тому що розвиток науки й техніки у різних країнах світу знаходяться у постійному розвитку. Виникають нові технологічні винаходи, назви яких не мають відповідників в українській мові і тому спричиняють необхідність у запозиченнях для їх відтворення. Термінами є слова або словосполучення, які мають точну назву в тій чи іншій сфері науки чи техніки. Вони визначають поняття, процеси та назви речей, які належать до якої-небудь галузі.

Аналіз попередніх досліджень. Терміни є лексичними одиницями мови, які набувають найшвидшого розвитку. З розвитком людства триває процес науково-технічного прогресу, що зумовлює появу нових речей побуту, а разом з ними нових термінів на позначення їхніх назв, частин та можливостей їхнього функціонального застосування. Найшвидшого розвитку набуває така галузь терміносистеми, як комп'ютерні терміни. Це зумовлено тим, що протягом останніх років зростає комп'ютеризація виробництва, вдосконалення в галузі автомобіле- та машинобудування пов'язані з комп'ютеризованим керуванням, а також аудіо- та відеотехніки й засобів зв'язку, котрі застосовуються

у сьогоденному побуті людини, та, в свою чергу, обладнані комп'ютерними програмами, які забезпечують їх постійну та безпомилкову роботу.

Слід зазначити, що вказаним мовним одиницям надавалася увага як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками-перекладознавцями. Такі вчені, як А. Я. Коваленко, А. А. Реформатський, І. П. Юшук, Р. Ф. Проніна, М. П. Кочерган, І. В. Скороходько, А. В. Парахіна, О. І. Федоренко [1 – 8] звертали увагу на вказані елементи. У працях Л. П. Крисіна, М. І. Мостового, В. Г. Гака [9 – 11] також представлена інформація про термінологічні одиниці. Питання про терміни, що є складовою частиною тексту наукової літератури є цікавим, оскільки дотепер терміни розглядалися як лінгвістичні одиниці без урахування динаміки розвитку новітніх технологій, а лише як одиниці технічного тексту. Тим більше, термінологія не розглядалась у зв'язку зі стрімким розвитком комп'ютерної техніки, який справляє значний вплив на формування корпусу термінів. Це зумовлено тим, що комп'ютерна галузь не так стрімко розвивається в Україні, як у інших країнах і тому виникає необхідність запозичення термінів на позначення назв нових виробів та деталей. Тому дослідження різних способів передачі термінів відповідно до факторів, пов'язаних з їхньою появою у мові шляхом запозичення, створює особливий інтерес до цієї проблеми.

Мета роботи. Віднайдення шляхів відтворення запозичених з англійської мови комп'ютерних термінів українською.

Для досягнення мети роботи ставляться наступні завдання:

- визначити поняття „термін» та „запозичення» у сучасній лінгвістиці;
- визначити роль запозичень у створенні терміносистеми та їхнього впливу на зміни у словниково-вому складі мови;

– проаналізувати способи відтворення запозичених з англійської мови комп'ютерних термінів українською.

Матеріал і результати дослідження. Останнім часом проблематика міжкультурної комунікації привертає широку увагу. В умовах розширення і поглиблення зв'язків між країнами і народами світу гостро постає питання про ефективність комунікації між людьми, носіями різних мов і культур. У зв'язку з цим, вивчення проблеми мовних запозичень, обумовлених тісною взаємодією англійської мови та інших систем національних мов становить безсумнівний інтерес як для лінгвістів, так і для перекладачів, від яких у значній мірі залежить ефективність практики міжкультурної комунікації. Спостереження за „поводженням» мов у ситуації контакту крізь призму явища їхнього взаємного впливу являє собою оригінальний метод для вивчення структури мови (зокрема для вирішення питань про те, чи можна вважати фонологічні, лексичні, морфологічні, синтаксичні системи в мовах стійкими єдностями, чи будь-яка зміна одного з елементів може спричинити за собою зміну всієї єдності), або для виявлення ступені впливу однієї мовної системи на іншу мовну систему, чи частину системи. Кожна мова запозичує іноземні слова. Це об'єктивний процес, що виявляється більшою чи меншою мірою. Не оминає він і української мови. Українська мова, як і будь-яка інша, постійно змінюється і поповнює свій словниковий запас, але нові слова не повинні засмічувати її. Запозичення вже довгий час представляють особливий інтерес для перекладознавців завдяки особливостям їх виникнення й функціонування. Нова лексична одиниця проходить кілька стадій соціалізації (прийняття її в суспільстві) і лексикалізації (закріплення її в мові). З'явившись, запозичена лексична одиниця поширюється, як правило, викладачами університетів, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Потім вона фіксується у графічній формі. Наступна стадія соціалізації – прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови. Після цього розпочинається процес лексикалізації: лексикалізації: придбання навиків використання в різних контекстах. У результаті утворюється лексична одиниця окремого структурного типу (просте, похідне, складне, складно-похідне слово чи словосполучення), яка включається в різні словники. Ці стадії притаманні як запозиченням взагалі, так і неологізмам і запозиченим термінам зокрема. Тому словники можуть бути різними.

Основними центрами зосередження запозичень є наступні суспільні галузі: політика, економіка, медицина, наука, культура, техніка. У цьому дослідженні увага зосереджена на нових словах у комп'ютерній галузі. Вибір галузі обумовлений постійно діючим процесом глобалізації та бурхливим розвитком комп'ютерної техніки та комп'ютеризації суспільства.

Під час процесу запозичення іноземні одиниці взагалі і терміни зокрема проходять усі перераховані вище стадії, що сприяє їх подальшому засвоєнню

носіями мови-реципієнта. Досліджуючи проблему запозичення комп'ютерних термінів вважаємо за доцільне визначитись, передусім, з самим терміном „запозичення».

Термін „запозичення» означає процес надходження і засвоєння іноземних слів унаслідок різних соціальних причин – війни, торгівлі, подорожей, технічного співробітництва, культурних зв'язків а також стрімкого розвитку комп'ютерної галузі [9].

Такі обставини зумовлені розмаїттям позамовних чинників, об'єктивних і суб'єктивних: розвитком економічних зв'язків, впливом стилю американського життя, модою на іноземні слова, досягненнями англійської мови в окремих сферах діяльності, пошквалюванням культурних зв'язків, двомовністю, умовами функціонування української мови, зрушеннями комунікативно-прагматичного характеру, престижем англійської мови, стереотипи сприйняття США та Великої Британії пересічним громадянином, вживанням англійських запозичень для демонстрації освіченості або неординарності та внутрішньомовними потребами (необхідністю назв для нових предметів, процесів, понять (*хакер, модем, cracker – крекер, software – програмне забезпечення*), прагненням мовної економії (*Socket 7 та Slot 1 – різні типи з'єднання, tower, mini-tower, slimline і big-tower – типи корпусу*), потребою поповнити експресивні засоби (*Multi Edit – мультитекст, shareware – ша-ра*), уточнити, деталізувати поняття (*positioner – опозиціонер, trackball – трекбол, interface – інтерфейс*), поділ сфери семантичного впливу (*positioner – позиціонер – пристрій у комп'ютері, створений для фіксування помилок та змін у розташуванні секторів та даних на жорсткому диску, trackball – трекбол – різновид комп'ютерної миші, interface – інтерфейс – зовнішній вигляд або робоча поверхня екрану монітора, traffic – трафік – кількість скачаної або відправленої інформації в Інтернеті, display – монітор – синонім до monitor або система подачі даних у комп'ютері, catalogue – каталог, controller – контролер, abonent – абонент, marker – маркер*).

Існуючі в словниковому складі мови запозичені слова можна класифікувати [10]:

- за джерелом запозичення;
- по тому, який аспект слова запозичений;
- за ступенем асиміляції.

За джерелом запозичення у словниковому складі мов виділяють: латинські, французькі, англійські, німецькі запозичення, запозичення з ідіш, русизми та запозичення з грецької, португальської, японської та інших мов.

По тому, який аспект слова запозичений, класифікація запозичень збігається з класифікацією неологізмів, запропонованою В.І. Заботкіною [12]. Це обумовлено тим фактом, що неологізми та запозичення тісно пов'язані між собою. Як під час виникнення неологізмів, так і протягом запозичення слів, об'єктом запозичення стає лише одна або кілька характеристик слова, а саме концепт, засіб номінації, або лише саме значення. З погляду на вище вказане при наведенні цієї класифікації, автор даної

статті вважає за доцільне замість терміну „неологізм» вживати термін „запозичення»:

1) власне запозичення (новизна форми поєднується з новизною змісту): *audiotyping* – аудіодрукування, *біокомп'ютер* – комп'ютер, котрий імітує нервову систему живих організмів;

2) трансномінація, яка поєднує новизну форми слова зі значенням, яке вже передавалося раніше іншою формою: *clone* – клон, *capacity* – розрядність, *util* – утиліта, *datbank* – банк даних;

3) семантичні інновації або переосмислення (нове значення позначається новою формою яка вже була в мові): *operating speed* – швидкодія, *command* – команда, *record* – запис.

Запозичення не з'являються в жодній мові незвідки та необумовлено. Перш ніж з'явитись у мові, слово або словосполучення має пройти значний шлях від поняття чи явища до засобу його номінації. Тому запозичені елементи приходять у мову трьома основними засобами.

Поділяючи точку зору Н. О. Попової, зазначаємо, що головними засобами запозичення лексики є транскрипція, транслітерація та калькування [13].

Транскрипція (фонетичний засіб) – це таке запозичення словникової одиниці, коли зберігається її звукова форма (інколи трохи видозмінена відповідно до фонетичних особливостей мови, з котрої слово запозичується) – *mother board* – материнська плата, *bite* – байт, *floppy disk* – флони-диск, *joystick* – джойстик та ін.

Транслітерація – це засіб запозичення, коли запозичується написання іншомовного слова: літери запозиченого слова замінюються літерами рідної мови. Засобом транслітерації з англійської мови в українську запозичені слова *bit* – біт, *port* – порт, *adapter* – адаптер, *digitizer* – дигітайзер, *cursor* – курсор, *ENIAC* – ЕНІАК.

Калькування – це засіб запозичення, за допомогою якого запозичується асоціативне значення та структурна модель слова або словосполучення. Тобто це буквальный переклад іншомовного слова або виразу. В результаті складаються кальки, тобто слова та вирази, створені на прикладі іншомовного слова або словосполучення. Наприклад, *system tree* – системне древо, *network topology* – топологія мережі, *fiber optics* – оптоволоконний кабель.

Калькування, транскрипцію та транслітерацію як способи запозичення необхідно відрізнити від однойменних способів перекладу. Не відрізняючись своїм механізмом, вони відрізняються своїм кінцевим результатом: при перекладі не відбувається збільшення словника, тоді як при запозиченні в мові з'являються нові словникові одиниці.

Отже, можна заявити про те, що запозичення слова і переклад дуже тісно пов'язані між собою і однозначно заявляти про те, що запозичення саме перекладаються не доречно. Розглянувши засоби запозичення було з'ясовано, що вони збігаються із способами перекладу, котрі мають такі ж назви (транскрипція, транслітерація і калькування). Це ще раз підтверджує думку про те, що стосовно запози-

чень варто говорити не про переклад а про відтворення.

Підрховано: близько 90 відсотків нових слів, що з'являються у кожній мові, – це терміни Сучасна українська термінологія також активно поповнюється новими одиницями – переважно запозиченнями з англійської мови, наприклад: *файл*, *курсор*, *байт*, *інтерфейс*, *плотер*. Незважаючи на те, що українська мова частково асимілює чужі слова, все одно велика кількість англіцизмів створює загрозу для зрозумілості національної терміносистеми і часто негативно впливає на швидкість навчального процесу.

Комп'ютерні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову текстів комп'ютерної сфери і одну з найголовніших труднощів їх перекладу. З лінгвістичного погляду терміни становлять основну частину запозичень української мови останніх років. Це яскраво підтверджується перекладацькою практикою.

Слід зазначити, що серед вчених не точаться суперечки стосовно визначення терміна. Отже, притримуючись точки зору Р. Ф. Проніної [2], зазначаємо, що термінами є слова або словосполучення, які мають точне визначення в тій чи іншій галузі науки чи техніки. Вони визначають поняття, процеси та назви речей, які належать до якої-небудь галузі.

До термінів належать слова або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва, яке може мати протилежні значення у інших галузях науки й техніки, може бути окресленим специфічно національно, і котрий відтворюється в мові перекладу або відповідником вже наявним у мові, або створеним за допомогою різних типів словотвору.

Різноманітність способів перекладу обумовлена різною специфікою термінів, їх характерними рисами та ступенем зрозумілості читачеві. Дослідивши природу термінів з перекладацького погляду, а також беручи до уваги однойменні засоби запозичення термінів у мову ми погоджуємось з концепцією Г. Е. Мірама [14] і визначаємо такі способів відтворення запозичених комп'ютерних термінів: графічне відтворення запозичення, транскрипція, транслітерація, калькування, дескриптивний (роз'яснювальний) переклад.

Транскрипція (від лат. *transcriptio* – переписування) – передача звуків іншомовного слова (зазвичай власного імені, географічної назви чи наукового терміну) за допомогою літер алфавіту мови перекладу. Транскрипція застосовувалася найчастіше через те, що більшість термінів не вимагали тлумачення, а були зрозумілими читачеві, через попереднє своє застосування у інших випадках та за дещо іншого значення: *online* – он-лайн, *domain* – домен, *offline* – оф-лайн (терміни постійного вжитку в Інтернеті, які вже добре відомі більшості населення через постійне відвідування мережі Інтернет, а іншим через спілкування з людьми, котрі постійно їх жи-

вають), *notebook* – ноутбук, *processor* – процесор, *web site* – веб сайт (вище вказані терміни вже добре закріпилися в уяві людей завдяки широкій комп'ютеризації виробництва, навчання, а тому не вимагають тлумачення).

Транслітерація (від лат. *trans* – крізь, через та *littera* – літера) – передача літер іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. При транслітерації також іноді спостерігається зсув наголосу. Транслітерація частіше за все вживається для відтворення термінів специфічних для конкретної галузі техніки. Звукова оболонка цих понять добре відома людям, хоча не всі знають її значення. Стикаючись із таким транслітерованим словом читач не буде шокований, а з контексту зрозуміє його значення: *web camera* – веб камера, *server* – сервер, *portal* – портал (подані транслітеровано поняття не є новими для читача. Особливо часто вони зустрічаються у розмовах молоді взагалі та у молодих людей, які цікавляться комп'ютером зокрема. Тому транслітерери для їх позначення не зумовлять труднощів для читання.) *slot* – слот, *adapter* – адаптер, *sensor* – сенсор (ці терміни взагалі використовують люди, котрі мають справу з виробництвом, продажем та обслуговуванням комп'ютерів, мобільних телефонів та іншої техніки пов'язаної з цією галуззю виробництва, але ці поняття також добре відомі молоді, представники якої користуються та цікавляться такими пристроями).

Калькування (від фр. *calque* – копія, наслідування) – слово або вираз, що являє собою переклад по частинах іншомовного слова з матеріалу рідної мови. Калькування вживається тоді коли частини вказаного поняття вже відомі читачу, але у інших сполученнях, тому не буде важким зрозуміти їх значення у новому оточенні. Це обумовлює досить доречний по елементний переклад вказаних термінів: *matrix* – матриця, *matrix printer* – матричний принтер, *liquid crystal display* – ЖК дисплей (вказані поняття частіше за все використовуються у торгових приміщеннях для позначення технічних характеристик комп'ютера, а користувачі апаратів не матимуть труднощів, читаючи поелементний механічний переклад, бо ці поняття українською мовою їм відомі), *flash memory* – флеш-пам'ять, *hot keys* – гарячі кнопки, *file system* – система файлів (цими термінами користуються користувачі комп'ютерів, тому їх українські відповідники повністю надають потрібну інформацію, не спричиняючи труднощів).

Графічне відтворення – запозичення без будь-яких змін оригінального написання. Це, насамперед, стосується власних імен – назв корпорацій, пошукових серверів, операційних систем та програмної продукції (часто у вигляді аббревіатур та акронімів). Графічне відтворення вживається тоді коли англomовна оболонка слова зрозуміліша читачу, ніж його транслітерема чи калька, та не потребує передачі тим чи іншим способом, що базується, головним чином, на зоровій а рідше на слуховій пам'яті читача. Адресат міг чути або бачити це слово раніше, та за умов зацікавленості звичайно запам'ятати. Тому

така передача є досить адекватною: *BLUE TOOTH*, *DVD/CD-RW*, *DVD/CD-ROM/RAM*, *USB-PORT*, *WAP*, *GPRS*, *HI-FI*, *WINDOWS*, *HTML* (подані аббревіатури позначають деталі та засоби, що знаходяться у постійному вжитку користувачів комп'ютерів. А їх англійські позначення звичніше для сприйняття, тому що більшість пристроїв мають паспорти та інструкції написані англійською мовою), *World Wide Web*, *Norton Commander*, *Paint*, *Quick Basic*, *Turbo Pascal*, *desktop* (наведені приклади позначають назви мов програмування, а також назви програм та приладів, котрі зустрічаються щоразу або при інсталяції програми, або ж під час пошуку інформації, тому їх графічне позначення звичне для людей, які мають справу з цією галуззю виробництва).

Дескриптивний (роз'яснювальний) переклад – спосіб передачі безеквівалентної лексики, що передбачає розкриття значення запозиченої одиниці за допомогою розгорнутого опису (в словосполученнях, фразах тощо). Дескриптивний переклад застосовується у випадках коли термін краще передавати не калькуванням чи транскодуванням, а описово (через характерні його риси) з метою кращого розуміння вказаного поняття пересічним читачем (не фахівцем) та забезпечення віднайдення більш точної інформації: *bag* – сумка для ноутбука, *burning* – запис компакт диска, *capture crossfade* – плавний перехід від одного звукового фрагмента або відеокліпа до іншого (більшість комп'ютерних програм мають меню англійською мовою, а тому для розуміння адресатом, терміни на позначення їх функцій краще передавати описово з метою кращого запам'ятовування послідовності виконання дій та додаткових можливостей), *deluxe* – розширена версія програмного пакета, яка включає додаткові програми чи можливості, *freeware* – безкоштовне програмне забезпечення, *software* – програмне забезпечення (сьогодні виходять у користування дуже багато пакетів програмного забезпечення, у тому числі й численні еквіваленти *WINDOWS*, а тому краще передавати їх назви описово, щоб користувач міг краще запам'ятати їхні функції, можливості та обрати потрібну).

Також, мають місце вживання у незначній кількості комбінацій способів відтворення запозичених термінів комп'ютерної галузі. А саме: дескриптивний (роз'яснювальний) переклад + графічне відтворення запозичення: *Word* – текстовий редактор (*Word*), *Excel* – електронні таблиці (*Excel*), *Access* – система керування базами даних (*Access*), *HTML* – гіпертекстова розмітка *HTML*, *IBM PC/AT card* – плата *IBM PC/AT* (ці випадки пояснюються тим фактом, що підручник з інформатики розрахований на початкові знання, і коли вперше називається термін, йому не тільки дається пояснення, а він також відтворюється графічно з метою запам'ятовування його учнем); калькування + транскрипція *cache memory* – кеш-пам'ять, калькування + транслітерація: *user account* – аккаунт користувача, *COM (COMunication port)* – послідовний порт, *LPT (Line Printer)* – лінія принтера, *inward modem* –

внутрішній модем, *digital indicator* – цифровий індикатор; калькування+графічне відтворення: *Web-technology* – *Web-технологія*, *Power button* – *кнопка Power*; дескриптивний (роз'яснювальний) переклад+транскрипція: *chipset* – *чипсет* (компонент мікросхем логіки, що підтримують роботу лампи); дескриптивний (роз'яснювальний) переклад+калькування: *ASCII* – *АСКІ* (кодова таблиця взята за основу кодування символів у ПК) (наведеними термінами позначаються родо-видові поняття, у яких родовий елемент передається, як правило транскрипцією, транслітерацією або графічним відтворенням, а видовий калькою чи дескриптивним (роз'яснювальним) перекладом).

Висновки. Отже, аналізуючи специфічні риси комп'ютерних термінів, які представляють головний інтерес з погляду динаміки їхнього розвитку, було виявлено, що головним чином вказані лексичні одиниці приходять у мову шляхом запозичення.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що у при перекладі з англійської мови на українську стосовно запозичених комп'ютерних термінів мова йде не про переклад а про відтворення. Найбільш поширеними є способи: калькування та графічне відтворення, транскрипція є також досить поширеним способом відтворення запозичених термінам, але поступається вище вказаним за ступенем своєї масовості та механістичності. Подані факти засвідчують, що: по-перше, запозичене поняття не завжди має відповідну назву в мові перекладу; по-друге, перекладацькі еквіваленти, які вже існують не завжди повністю пояснюють функціональне застосування терміна; по-третє, коли слово запозичується разом із поняттям та значенням, читачу легше усвідомити його сенс та звикнути до вживання такого терміна та поняття в мові. Ці результати показують присутню в українській мові тенденцію до економії мовних засобів, а також до розширення концептосфери і лексичного запасу як за рахунок перерозподілу значення лексичної одиниці, тобто надання слову нового значення, або за рахунок запозичення іншомовних (у даному випадку) англійських елементів. Завдяки широкому розвитку комп'ютеризації суспільства взагалі, та сфери послуг зокрема відтворені транскрипцією чи калькуванням вище вказані лексичні одиниці у тексті не створюють труднощів читачу під час його сприйняття. Такі факти обумовлені тим, що комп'ютерні терміни складаються з добре відомих читачу понять, які є українськими кальками з англійської, або їхні англійські назви передані способом транскрипції досить зрозумілі читачу із англійських назв деталей та обладнання приладів і не вимагають додаткових пояснень і розтлумачення. Частіше за все пересічний громадянин кожного дня зустрічається з англійськими написами на позначення назв деталей, чи навіть кнопок на клавіатурі, і тому запам'ятовує значення саме у вигляді графічного відтворення англійських слів а потім розуміє їх значення без жодних складностей.

Перспективами подальших пошуків у цьому напрямку вважаємо дослідження запозичених термінів як комп'ютерних термінів так і взагалі термінів новітніх технологій з погляду їх структури, семантики, причин виявлення та способів творення з погляду перекладацького аспекту. Також доцільним було б з'ясувати наскільки виправданим є запозичення іншомовних термінів та яким є їх вплив на українську мову та її тенденції.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДАНІ

1. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. – К.: Видавництво «Інкос», 2002. – 320 с.
2. Реформатский А. А. Введение в языковедение. – М.: Издательство «Аспект Пресе», 2003. – 536 с.
3. Ющук І. П. Українська мова. – К.: «Либідь», 2004. – 640 с.
4. Пронина Р. Ф. Пособие по переводу английской научно-технической литературы. – М.: Высшая школа, 1978. – 199 с.
5. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр „Академія», 2002. – 367 с.
6. Скороходько І. В. Вопросы перевода английской технической литературы. – М.: Высшая школа, 1986. – 230 с.
7. Парахина А. В., Чернухин А. Е. Технические термины. – М.: Высшая школа, 1976. – 260 с.
8. Федоренко О.І. Науково-технічний переклад (частина 2). – Тернопіль: Видавництво «Карп'юк», 2003. – 256 с.
9. Крысин Л. П. Иноязычное слово в контексте современной общественной жизни // Русский язык конца XX столетия (1985—1995). – М., 1996. – С. 147-154.
10. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови: Підруч. для ін-тів і фак. інозем. мов. – Харків: Видавництво «Основа», 1993. – 256 с.
11. Гак В. Г. Беседы о французском слове. Из сравнительной лексикологии французского и русского языков. – М.: Издательство «Едиториал УРСС», 2004. – 336 с.
12. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. – М.: Издательство «Международные отношения», 1997. – 193 с.
13. Попова Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. хх ст. – початок ххі ст.): Авторефер. дис. канд. філол. наук: 10.02.01; Зап-кий держ. ун-т. – Запоріжжя., 2005. – 23 с.
14. Мирам Г. Э. Основы перевода: Курс лекций; Учебное пособие – К.: Издательства «Эльга», «Ника-Центр», 2002. – 240 с.

Стаття надійшла до друку 20.06.2007 р.
Рекомендовано до друку к.і. н., доц.
Маслаком В.І.